

מלחמת העולם הראשונה

1. 28/06/1914 יורש העצר האוסטרו-הונגרי **פרנץ פרדיננד** נרצח בביקור בסרייבו (מחוז בבוסנייה-הרצגובינה ובשליטה אוסטרו-הונגרית) על ידי מתנקש סרבי, **גבריילו פרינציפ**.
2. **אולטימטום אוסטרי**: פירוק האגודות הלאומיות הסרביות, פיקוח על העיתונות הסרבית, חקירת הרצח ע"י האוסטרים (סרבים דחו אך הביעו נכונות לדיפלומטיה).
3. הכרזת מלחמה ע"י אוסטריה. כל מדינה החלה לפעול לפי האינטרסים והבריתות שלה. תוך עשרה ימים, החלו להפעיל את מערכת הבריתות
  - אוסטריה הכריזה מלחמה על סרביה.
  - **רוסיה** הצטרפה למלחמה לצד סרביה ("הפיל את אבן הדומינו הראשונה").
  - גרמניה הצטרפה למלחמה לצד אוסטריה ונגד רוסיה וסרביה.
  - גרמניה הכריזה מלחמה גם על צרפת.
  - האנגלים הצטרפו כדי לעזור לצרפתים.

מהלך המלחמה:

1. 01/08/1914 **גרמניה** מכריזה מלחמה על **רוסיה** ולאחר יומיים על **צרפת**. פלשה לבלגיה הנייטרלית. על רקע זה – בריטניה הכריזה מלחמה על גרמניה.
2. **תכנית שליפן** – תכנית גרמנית למלחמת בזק עם גורם הפתעה – פלישה דרך בלגיה לצרפת – ואז להתפנות לחזית הרוסית.
- התכנית לא הצליחה והצבא הגרמני נבלם באזור **נהר מרן** ליד פריז ע"י הבריטים והצרפתים. **שני הצדדים התחפרו** לאורך **760 ק"מ**. **כך החלה מלחמת חפירות / עמדות אכזרית בהיקפה ומתסכלת ללא הכרעה**.
3. **בחזית המזרחית** – התפתחה מלחמת חפירות אכזרית וממושכת בין רוסיה, גרמניה ואוסטרו הונגריה.
4. 1915-1916 התרחבה חזית המלחמה: למדינות המרכז הצטרפו תורכיה ובלגיה. למדינות ההסכמה הצטרפו איטליה ורומניה.
5. עדיין אין הכרעה – שימוש בטקטיקות אחרות – לוחמה פסיכולוגית – עידוד תסיסה לאומית באימפריות היריבות, פגיעה כלכלית ביריב ע"י מצור ימי.
6. 1917 – מלחמת צוללת כוללת בין גרמניה לבריטניה ע"מ לחלץ את מדינות המרכז מהמצור הבריטי: אבדות קשות בנפש, מחסור חמור במוצרי מזון ובחומרי גלם.
7. 1917 – מפנה ביחסי הכוחות: שתי אימפריות "יוצאות מהמשחק":
  - **האימפריה העות'מאנית** קרסה בעקבות מרידות של לאומים בתוכה + ניצחונות צבאיים של מדינות ההסכמה – השתלטו על המזרח התיכון.
  - **רוסיה** – שלטון הצאר נפל בשל תסיסה חברתית + מפלות בשדה הקרב – הוביל ל**מהפכה הבולשביקית** (לנין). חתמה על הסכם שלום עם גרמניה (הסכם ברסט-ליטובסק), תוך התעלמות מבריטניה וצרפת שהיו בעלות בריתה. הגרמנים התעודדו מכך: קיבלו שטחים + פחות חזית רוסית.
8. אפריל 1917 (בפועל הצטרפו בקיץ 1918) – ארה"ב מצטרפת למלחמה לצידן של בריטניה וצרפת. **מפנה גדול במלחמה שעד כה נראתה סטטית וללא הכרעה**. עד אז ארה"ב ניהלה מדיניות בדלנית ונייטרלית. הסיבות להצטרפות:
  - הגרמנים טיבעו אוניית נוסעים בריטית שבה 1200 נוסעים, מתוכם 128 אזרחי ארה"ב.
  - מלחמת הצוללות בין בריטניה לגרמניה הזיקה לסחר האמריקאי.
  - המודיעין הבריטי חשף מסמך משר החוץ הגרמני למקסיקו עם התחייבות לסייע לה להחזיר שטחים שארה"ב כבשה בסוף המאה ה-19.
- ארה"ב שלחה אספקה לחזית ולעורף הבריטי. הגרמנים נהדפו והחלו לסגת. בעלות בריתם **בולגריה, אוסטרו-הונגריה ותורכיה** התמוטטו. המטה הגרמני החל גם הוא להתמוטט – וביקש הסכם שביתת נשק.
  9. בעלות הברית הסכימו לשביתת נשק בתנאי:
    - שהקיסר הגרמני, וילהלם השני, יסולק.
    - הקמת ממשלה דמוקרטית בגרמניה.
  10. **הסכם שביתת הנשק** נחתם בנובמבר 1918 – והביא לסיום המלחמה.

מלחמת חפירות

- התכנית הייתה שהמלחמה תסתיים תוך מספר חודשים, אך בפועל המשיכה ארבע שנים. מרבית המלחמה: מלחמת חפירות:
- חזית מערבית (גרמניה-צרפת) – 760 ק"מ.
  - חזית מזרחית (גרמניה+אוסטרו-הונגריה – רוסיה) – מאות ק"מ בין הים הבלטי לים השחור.

מלחמת חפירות היא מלחמת התשה אכזרית וממושכת ללא תזוזה, ללא התקדמות רגלית או אחרת, ללא כל אפשרות להכרעה. אף אחד מהצדדים לא שיפר עמדות, ולא יכול היה להוביל לניצחון באמצעות התקדמות. הצבאות התחפרו ועברו למגננה מחופרת בחפירות תת-קרקעיות, שהיו מוגנות בגדרות תיל תוך המטרת טונות של פצצות שונרו מתותחנים וממרגמות. כל ניסיון לשפר עמדות עלה במאות הרוגים ולכן – המטרה הייתה לשרוד.

סמלי מלחמת העולם הראשונה:

קרבות ורדן – לאורך הגבול בין צרפת לבלגיה – 1916 – קרב של שנה עם יותר משני מיליון חיילים בשטח של פחות מ-150 קמ"ר ללא הכרעה. כעבור שנה הצרפתים בראשות גנרל פטן החזירו לעצמם את רוב השטח. תוצאות אסטרטגיות אפסיות, מחיר אנושי כבד: 350 אלף גרמנים + 330 אלף צרפתים נהרגו.

המתקפה על הסום – מערכה קצרה יותר, עם אבדות גדולות יותר: 500 אלף גרמנים + 400 אלף בריטים + 200 אלף צרפתים נהרגו. גם לקרב הזה לא הייתה חשיבות אסטרטגית.